

NÄRINGSLIVSPOLITISKT PROGRAM

VÄNNÄS KOMMUN

ÅR 2004

1	BAKGRUND OCH UTGÅNGSPUNKTER	3
1.1	VÄNNÄS - EN PENDLINGSKOMMUN	3
1.2	NÄRINGSLIVET I VÄNNÄS KOMMUN.....	3
1.3	FRAMGÅNGSRIK GYMNASIESKOLA.....	4
2	PROGRAM FÖR NÄRINGSLIVSUTVECKLING.....	5
2.1	UTVECKLING AV DET BEFINTLIGA NÄRINGSLIVET	5
2.2	ETABLERING AV NYA FÖRETAG.....	6
2.3	UNGT ENTREPRENÖRSKAP	6
2.4	VÄNNÄS - ETT ATTRAKTIVT HANDELSCENTRUM	6
2.5	NÄRINGSLIVSUTVECKLING PÅ LANDSBYGDEN	7
2.6	DELAKTIGHET OCH SKAPANDE.....	7
2.7	FÖRETAGSSAMVERKAN OCH NÄTVERK	8
2.8	LOKAL FÖRETAGSSERVICE OCH INFORMATION	8
2.9	KOMMUNAL PLAN- OCH LOKALBEREDSKAP	8

1 Bakgrund och utgångspunkter

Vännäs kommun är den till ytan minsta kommunen i Västerbotten (534 km²) men den i befolkningsmängd fjärde största. Invånarantalet har under senare år varit relativt stabilt runt 8 500 personer. Sedan början av 1980-talet har befolkningen ökat med cirka 400 invånare och under senare år har inflyttningen ökat, särskilt i kommunens östra delar. Närheten till Umeå och samarbetet inom Umeåregionen, med utveckling mot en gemensam arbetsmarknads- och boenderegion, förväntas även i fortsättningen leda till en positiv befolkningsutveckling.

Umeåregionen som helhet har en positiv utveckling befolkningsmässigt, men samtidigt visar arbetsmarknadsprognoserna på ett ökande gap mellan antalet tillträdande och avgående på arbetsmarknaden. Enligt prognoserna kommer denna ökning att accelerera från 2010 inom hela Umeåregionen, men ökningen förväntas bli mera tydligt för Vännäs och övriga kranskommuner än för Umeå kommun.

1.1 Vännäs - en pendlingskommun

Det geografiska läget med närheten till Umeå präglar i hög grad kommunen genom att cirka 1550 personer pendlar ut från Vännäs dagligen, medan cirka 670 personer pendlar in till Vännäs. De flesta pendlarna reser till eller från Umeå (cirka 1500 respektive 500 under senare år). Snabba förbindelser och goda pendlingsmöjligheter, såväl till Umeå som vidare från Umeå via flyg och inom några år även till andra orter längs Norrlandskusten, utgör en viktig förutsättning för arbetsmarknad och näringsliv i Vännäs. Pendlingen ger möjlighet till arbete och boende som passar olika livsformer, individuella önskemål och kan anpassas till olika stadier i livet.

Ombyggnaden av E12 mellan Vännäs och Umeå kommer att förbättra pendlingsmöjligheterna jämfört med idag och ur miljö- och säkerhetssynpunkt är det viktigt att också förstärka järnvägssatsningarna i samband med tillkomsten av Botniabanan, bl. a. i form av upprustning av den s k Tvärbanan. Detta ökar möjligheterna till järnvägspendling såväl i riktning mot Umeå och söderut som i riktning mot Vindeln och Lycksele.

1.2 Näringslivet i Vännäs kommun

Traditionellt har SJ och den järnvägsanknutna verksamheten dominerat sysselsättningen i Vännäs. En dominans som kraftigt minskat under senare år och Vännäs har i dag ett mera differentierat näringsliv, även om offentlig sektor dominerar bilden. En viktig förklaring till att denna dominans är större i Vännäs än i länet och riket är bl. a. att utbildningssektorn (läs gymnasieskolan) växt kraftigt och att även vård och omsorg har en stor andel av sysselsättningen.

Offentlig sektor sysselsätter cirka 44 % av arbetskraften, där sjukvård, omsorg och utbildning är de dominerande delarna, näst största sektor är handel och kommunikation med en sysselsättningsandel på cirka 17 %, tillverkningsindustri sysselsätter drygt 10 % medan byggverksamhet svarar för 9 % och jord- och skogsbruk för 5 %.

1.3 Framgångsrik gymnasieskola

Liljaskolan är en viktig resurs i Vännäs och har under de senaste tio åren haft en snabb tillväxt från 200 elever i tre program till att nu omfatta cirka 1000 elever inom totalt nio nationella program. Liljaskolan har en särskild profil mot transport och fordonsinriktning, vilket är en sektor av stor betydelse i det lokala näringslivet. Liljaskolan har med sin verksamhet därmed bidragit till att stärka kommunens näringsmässiga profil. Den expansion som skett har också inneburit mer externt inriktade utbildningar och Vännäs har därmed blivit en viktig samlingspunkt för fortbildning, särskilt inom transport- och logistikområdet.

Utöver att Liljaskolan genomgått en kraftig expansion vad gäller elevantal och antal program har också framgångsrika satsningar gjorts på olika idrottsinriktningar och idag kan elever välja mellan specialidrotterna ishockey, snowboard, ridning, volleyboll och längdskidor. Detta har starkt bidragit till Liljaskolans attraktionskraft och är ett viktigt inslag i bilden av Vännäs. Det faktum att endast drygt 300 av Liljaskolans 1000 elever kommer från Vännäs, nästan 500 från övriga regionen och att totalt ett 80-tal av landets kommuner finns representerade ger också Vännäs tillgång till kontakter långt utanför kommunens gränser. Samtidigt innebär det stora utmaningar för kommunen att svara upp mot de krav och förväntningar som ställs. I perspektiv mot det tidigare sagda om den förväntade arbetskraftssituationen får det dock ses som en stor möjlighet att vara en välrenommerad utbildningsort med många kontaktytor till den framtida arbetskraften.

En viktig utgångspunkt i arbetet för framtida näringslivsutveckling i Vännäs är därmed närheten till Umeå. Vännäs måste verka för att vara en viktig del i Umeåregionen, och utgöra ett komplement och ett alternativ till Umeå i fråga om boende, arbetsmarknad och fritidsverksamhet. Just variation och mångfald har visat sig ha stor betydelse för både attraktivitet och utvecklingskraft. Därigenom kan Vännäs bidra till att öka Umeåregionens totala attraktionskraft.

2 Program för näringslivsutveckling

Övergripande målsättning är att samla alla krafter i Vännäs i ett gemensamt arbete för att öka kommunens attraktionskraft för näringsidkare, privatpersoners boende, utbildning och fritidsverksamhet. Kommunen skall upplevas som ett attraktivt alternativ att bo och driva verksamhet i och som ett intressant besöksmål för såväl längre som kortare besök. Genom att aktivt arbeta med att utveckla kommunens särprägel och stärka kommunens identitet och image kan Vännäs spela en aktiv roll i utvecklandet av Umeåregionen. I kommunens näringslivsarbete är också samverkansfrågorna och det gemensamma arbetet med närliggande kommuner, främst inom Umeåregionen, men också inom övriga Västerbotten, viktiga inslag för att främja näringslivet lokalt och regionalt.

Gemensamt för det näringslivsinriktade arbetet i Vännäs är också att det skall präglas av och syfta till uppfyllande av generella mål om miljöhänsyn och ekologisk och ekonomisk hållbarhet, jämställdhet mellan kvinnor och män samt internationalisering och tillvaratagande av alla dessa aspekter för att stärka utvecklings- och tillväxtarbetet.

2.1 Utveckling av det befintliga näringslivet

Kommunens näringslivspolitik skall medverka till att stärka befintliga företag, deras fortlevnad och affärsutveckling. Genom ett aktivt deltagande i olika regionala, nationella och internationella projekt samt nätverksaktiviteter skall förutsättningar skapas för breddade marknadskontakter. Sektorer med betydande utvecklingspotential är såväl träsektorn som verkstadssektorn. Av särskild betydelse i Vännäs är också transportsektorn, där framgångsrika företag finns, som också visar exempel på vidgade marknadsmöjligheter.

Även om järnvägens betydelse för den direkta sysselsättningen i Vännäs minskat, är många vännäsbor fortfarande beroende av denna verksamhet. Såväl tågunderhåll som godstrafik och byggande och underhåll av banor är viktiga delar i Vännäs. Tillkomsten av Botniabanan förväntas öka järnvägens betydelse som kommunikationsmedel och det är därför viktigt att Vännäs kommun i sitt näringslivspolitiska arbete även fortsättningsvis uppmärksammar järnvägs kommunikationernas möjligheter, vilket även ur miljö- och säkerhetssynpunkt har många fördelar.

Utöver tillgång till nya och vidgade marknader är stärkt konkurrensförmåga av hög prioritet och kommunen skall via olika aktiviteter skapa förutsättningar för kunskaps- och kompetensutveckling till gagn för företagen i kommunen. Detta skall dels ske genom att främja den verksamhet som drivs vid Liljaskolan, dels genom ett stärkt samarbete inom den verksamhet som pågår för att utveckla ett lärcentrum inom kommunen.

Dessutom skall kontakterna med Umeå universitet och andra universitet och högskolor stärkas. Genom närmare kontakter såväl med forskare/lärare som med studenter, kommer kommunens näringsliv dels att tillföras nya kunskaper och kontakter, dels skapa förutsättningar för framtida rekryteringar. Kommunen skall därför aktivt erbjuda sin medverkan som arena för uppsatsarbeten, praktikplatser och olika typer av projekt. Samverkan med universitet och högskolor skall också ske i konkreta kompetensutvecklingsprojekt för näringsliv och offentlig sektor.

2.2 Etablering av nya företag

För att bygga ett robustare näringsliv med större bredd krävs fortsatt satsning på nyetablering av företag. Här är det viktigt att kommunen i olika avseenden uppmuntrar och underlättar nyföretagande genom tillgång till god service, information och annan infrastruktur lämpad för företagande. Det är dessutom viktigt att den verksamhet som framgångsrikt bedrivits inom skolan med olika projektaktiviteter inom ramen för "Prio-1"-programmet fortsätter. Härigenom skapas positiva attityder och erfarenheter bland unga som kommer att vara grunden för en positiv företagsutveckling.

Det arbete som inletts med att se över formerna för den offentligt organiserade verksamheten skall fortsätta och olika verksamhetsformer, intraprenad, personalkooperativa företag och andra former för att bedriva verksamheter, kan stimulera nytänkande och skapa nya tillväxtpotentialer.

2.3 Ungt Entreprenörskap

För att ytterligare främja nyföretagandet skall särskilda satsningar göras för att fördjupa samarbetet mellan skolan och det lokala näringslivet. Viktigt är här att detta gäller alla ålderskategorier och att verksamheten ses som ett sätt att främja en pedagogik med aktivt lärande där elever, lärare och andra inblandade tillsammans skapar goda lärandesituationer.

Även i fråga om denna verksamhet skall utvecklingen ske i samverkan med de projekt som pågår såväl på länsnivå som på nationell och internationell nivå. Därigenom kan entreprenörskap, idéutveckling och innovationer stimuleras. Detta skall bl. a. ske i form av idé- och innovationsverkstäder där skolelever, universitetsstudenter, andra intresserade och även aktiva företagare kan träffas för utvecklande diskussioner. Genom att utveckla mötesplatser för innovationer och entreprenörskap i samverkan med universitet och högskolor, främst i Umeåområdet, kan Vännäs i högre grad nyttja fördelarna med att ha tillgång till universitets- och högskoleutbildning i närområdet.

2.4 Vännäs - ett attraktivt handelscentrum

En näringslivssektor som under senare år stått i blickpunkten, bl. a. pga. en ökande rationaliseringstakt och starkt konkurrenstryck, är detaljhandeln. Särskilt inom sällanköpshandeln har etablering av lågprisbutiker ofta skett i anslutning till stora externa köpcentra. Denna utveckling har skapat problem i många citykärnor i såväl stora som små orter och varit föremål för debatt även internationellt. För Vännäs del har närheten till Umeå, som möjliggör stor utpendling i kombination med etablering av köpcentra där, setts som en oroande utveckling som utgör en konkurrensfaktor för handeln i Vännäs. Kommunens näringslivspolitik måste här medverka till att utveckla den lokala handeln och att de gap som uppstår i utbudet vid nedläggningar kan fyllas. Genom att allmänt öka kunskapen om Vännäs och samverka inom Umeåregionen kan Vännäs utgöra ett attraktivt alternativ för inflyttare och som besöksmål. Därigenom kan en ökning av antalet såväl tillresande som boende ge ett större underlag för den lokala handeln.

Kommunen skall också medverka till att offentlig och kommersiell service har hög tillgänglighet för dem som behöver nyttja den. Studier inom handeln visar också att andra frågor än prisfrågor spelar stor roll vid konsumenters val av inköpsställe. Tillsammans med den lokala handelns företrädare och näringsidkare i övrigt skall kommunen medverka till marknadsföring, information och utveckling av tillgänglighet, service och ett så komplett utbud som möjligt. En viktig aspekt är att medverka till att Vännäs centrum blir en levande mötesplats och arena för aktiviteter.

2.5 Näringslivsutveckling på landsbygden

Den direkta sysselsättningen inom jord- och skogsbruk är i Vännäs kommun endast drygt 5 % men därutöver finns också många fler sysselsatta inom såväl angränsande näringar som genom kringeffekter i form av service mm. Totalt sett har det traditionella lantbruket inom Vännäs genomgått en markant förändring från att ha varit huvudsakligen inriktat på skog, djurhållning och produktion av främst vall och spannmål. Idag rymmer många andra verksamheter inom lantbrukssektorn och inte minst har turism, fritidsboende, hästskötsel, och annan mera fritids- och hobbyorienterad djurhållning ökat kraftigt. Sammantaget är därför de areella näringarna (också kallat de gröna näringarna) av stor betydelse redan idag och dessa har dessutom en betydande tillväxtpotential, som skall tas tillvara. Kommunens medverkan i utbyggnaden av Veterinärstationen är en insats av stor betydelse för djurhållningen, såväl inom Vännäs som inom Umeåregionen i dess helhet.

För att utveckla den potential som finns inom kommunens landsbygdsområden är infrastrukturfrågor fortsatt viktiga, t. ex. IT-utbyggnad och väghållning. Även den kommunala grundservicen är viktig för att kunna tillgodose efterfrågan på boende inom kommunens landsbygdsområden. Den kompetensutveckling som diskuterats ovan gäller självfallet även företaget inom denna sektor och med en ökande efterfrågan på naturupplevelser, m.m. är det viktigt att kvalitetsfrågor, mottagningskapacitet, m.m. uppmärksammas. Vännäs har genom sitt läge inom södra Västerbotten med tillgång till goda kommunikationer, två stora älvar och en aktiv landsbygd en stor potential som besöksmål.

2.6 Delaktighet och skapande

Vännäs kommun har en livskraftig ideell sektor och ett framgångsrikt föreningsliv. Denna sektor har starkt bidragit till många arrangemang och aktiviteter som ger kommunen ett gott renommé långt utanför kommungränserna. Dessa organisationer är goda exempel på hur medborgares engagemang och delaktighet skapar värden för Vännäs även i ekonomiska termer genom besökarens köp av boende, mat och andra varor. Den fortsatta utvecklingen i Vännäs skall bygga vidare på enskilda personers gemensamma ansträngningar och engagemang och skapar möjligheter för delaktighet i utveckling av näringsliv och samhälle.

Inte minst viktigt är att det finns mötesplatser och tillfällen där den stora gruppen unga Vännäsbor kan delta i och skapa aktiviteter, både på egen hand och tillsammans med andra åldersgrupper. Sådana mötesplatser leder i sig själva till ett aktivt centrum men också till nya idéer och nyskapande verksamheter. Därigenom kan en positiv bild och identitet skapas av Vännäs, vilket är viktigt för kommunens totala attraktionskraft.

2.7 Företagssamverkan och nätverk

Förankring av det näringspolitiska arbetet skall ske bland de verksamma företagen och deras organisationer. Företagares delaktighet i såväl utformning som genomförande av aktiviteter är avgörande för legitimiteten i olika insatser. Kommunens roll skall i första hand vara stödjande och samordnande. Det är också viktigt att såväl etablerade organisationer som andra grupperingar och nätverk ges utrymme att agera och vidta olika åtgärder. De senaste årens arbete med främjande av nätverksaktiviteter har visat sig ge många positiva effekter och detta arbete bör alltså fortsätta. Nätverksbyggande och samverkan skall ske lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Det bör betonas att internationellt arbete inte är en speciell verksamhet utan en viktig aspekt lika aktuell för en lokal handlare i Vännäs som för ett företag med huvudsaklig verksamhet som importör eller exportör. De internationella frågorna och främst EU-frågor skall hållas ständigt aktuella och Vännäs kommun skall arbeta för att företagen ges goda förutsättningar att medverka i internationella sammanhang.

2.8 Lokal företagservice och information

Genom det kommunala näringslivsbolaget Näringslivsservice i Vännäs AB sker mycket av samordning i fråga om nyföretagande, företagsrådgivning, m.m. Näringslivsservice skall dock främst svara för initial rådgivning och agera "vägvisare" och "myndighetslots", medan det ankommer på kommersiella aktörer såsom redovisningsföretag, banker, juridiska byråer, försäkringsföretag, m.fl. att svara för den huvudsakliga företags servicen och informationen. Det är däremot en viktig uppgift för kommunen att på olika sätt medverka till att det finns ett fullgott serviceutbud tillgängligt inom kommunen. Det kommunala näringslivsarbetet skall särskilt uppmärksamma och se till att finansiärer och andra aktörer har tillgång till god och rättvisande information om det lokala näringslivet och att Vännäs-företagen har likvärdiga villkor från banker och försäkringsbolag som företag i andra kommuner/regioner.

2.9 Kommunal plan- och lokalberedskap

I frågor som rör näringslivets behov av tomtmark, och lokaler skall kommunens medverkan inriktas på att skapa goda förutsättningar för näringslivsutveckling. Byggande och ägande av lokaler skall i första hand ske genom företagen själva och tillgång till ändamålsenliga lokaler skall stimuleras via det kommunala industrihusbolaget. Kommunen skall svara för en snabb och smidig hantering av planfrågor. Det är däremot ingen kommunal kärnverksamhet att vara hyresvärd för näringslivet. Strävan skall vara att kommunen initialt kan medverka i anskaffning av lokaler, men att kommunens ägande av näringslivslokaler tidsbegränsas och företagen skall i hög grad äga sina egna verksamhetslokaler.

En viktig klimatfaktor för näringslivet är att kommunen kan erbjuda en grundläggande kommunal service och enkelhet för företag och medborgare att komma i kontakt med rätt enhet och att få snabba besked. Nära kopplat till detta är att kommunen såväl via informationsarbete som i sin egen upphandlingspolicy medverkar till att lokala företag ges goda möjligheter till deltagande i offentlig upphandling, lokalt, regionalt och nationellt.

Kommunen skall fortlöpande arbeta på att öka tillgängligheten och effektivisera hanteringen av olika ärenden för att underlätta utvecklingen av kommunen, såväl för näringsidkare som för privatpersoner. Det kommunägda bolaget Näringslivsservice skall i de sammanhangen fungera som samordnare av kommunens arbete med näringslivsfrågorna och av kontakter mellan näringslivet och kommunen.